

**КОМУНАЛЬНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХАРКІВСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ»**

СХВАЛЕНО

Протокол Вченої ради КВНЗ
«Харківська академія неперервної
освіти»

№1 від 27.01.2025

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ КВНЗ «Харківська
академія неперервної освіти»

№ 1 від 27.01.2025

**ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
курсів підвищення кваліфікації**

за темою

***«Освітні ноу-хау в роботі сучасного вчителя української мови
та літератури»***

***«Educational Innovations in the Work of a Modern Teacher
of Ukrainian language and literature»***

Укладачі: Дегтярьова Г. А., завідувач кафедри методики навчання мов і літератури, д. пед. н.; Румянцева-Лахтіна О. О., старший викладач кафедри методики навчання мов і літератури, доктор філософії в галузі знань «Гуманітарні науки» зі спеціальності «Філологія»

Цільова група: учителі / викладачі української мови і літератури, які забезпечуватимуть реалізацію Державного стандарту базової середньої освіти

РЕКОМЕНДОВАНО

Протокол засідання
кафедри методики навчання мов і літератури
№ 1 від 16.01.2025

Форма підвищення кваліфікації: дистанційна, змішана.

НАПРЯМИ: розвиток компетентностей відповідно до Професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 р. № 1225 «Про затвердження професійного стандарту "Вчитель закладу загальної середньої освіти"» та Порядку підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800.

МЕТА: професійний розвиток учителів / викладачів української мови та літератури стосовно застосування освітніх ноу-хау під час організації вивчення української мови і літератури в умовах запровадження ідей НУШ і нового Державного стандарту базової середньої освіти.

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ:

1. Забезпечити розвиток компетентностей відповідно до професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 року № 1225, у межах професійної діяльності або галузі знань
 - А2. предметно-методичної компетентності;
 - Г2. організаційної компетентності;
 - Г3. оцінювально-аналітичної компетентності.
2. Розширити знання та практичні вміння вчителів / викладачів української мови і літератури щодо застосування інноваційних підходів на уроках української мови і літератури для підвищення якості освітнього процесу.
3. Удосконалити вміння вчителів / викладачів української мови і літератури щодо здійснення самоаналізу й самооцінки власного досвіду, удосконалення фахової майстерності, підготовки до розв'язання професійних завдань під час навчання української мови і літератури.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Освітня програма розроблена на основі Типової програми підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 12.10.2022 р. № 904 «Про затвердження Типової програми підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти».

Актуальність освітньої програми *«Освітні ноу-хау в роботі сучасного вчителя української мови та літератури»* полягає в необхідності підготовки вчителів / викладачів української мови і літератури до роботи за новим стандартом у контексті вимог законодавства та на виконання заходів державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа», а також необхідністю формування готовності вчителів ЗЗСО до реалізації стратегічних завдань розвитку шкільної освіти, національної системи освіти

XXI століття, інтеграції у світовий освітній простір та переформатуванням традиційних підходів до навчання.

Освітню програму курсів підвищення кваліфікації за темою «Освітні ноу-хау в роботі сучасного вчителя української мови і літератури» розроблено з урахуванням положень: Закону України «Про освіту» (2017, зі змінами), Закону України «Про повну загальну середню освіту» (2020, зі змінами), Постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» (21.08.2019 № 800, зі змінами), Розпорядження КМУ «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти “Нова українська школа” на період до 2029 року» (14.12.2016 № 988-р), Професійним стандартом «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (наказ Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 № 1225), Модельних навчальних програм для 5-9 класів Нової української школи.

Обсяг: 60 годин (2 кредити).

Особливості організації освітнього процесу за цією програмою

Освітня програма покликана формувати професійні компетентності вчителів / викладачів української мови і літератури, поєднує теоретичний та практичний підходи до розвитку професійної компетентності педагогів щодо використання освітніх ноу-хау під час організації вивчення української мови і літератури, що ґрунтується на новітніх наукових результатах і засадах науково обґрунтованої освітньої практики в галузі педагогіки. Вона є складовою Комплексної програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників з української мови і літератури.

Науково-педагогічні працівники Академії можуть вносити зміни в пропонуваній освітньою програмою зміст із метою необхідності своєчасного реагування на конкретні умови, у яких відбувається освітній процес, зазначивши їх у розкладі занять. Загальний обсяг таких змін може досягати до 25%.

Заняття практико орієнтовані, передбачають різні види роботи: індивідуальну, групову, фронтальну з використанням різноманітних цифрових сервісів (робота з онлайн-дошками Padlet, Lino, онлайн-презентаціями, створення завдань за допомогою AI, цифрових сервісів LearningApps, Wordwall, Mentimeter, Canva тощо, CLASSTIME, що сприяє набуттю педагогами не лише професійних, а й соціальних навичок (робота в команді, вміння дослухатися до думок колег).

Матеріально-технічне забезпечення освітнього процесу:

- *для очного навчання:* мультимедійний проектор, ноутбук, персональні комп'ютери, сучасне програмне забезпечення, інтерактивна дошка, доступ до мережі «Інтернет» для використання сучасних цифрових сервісів і ресурсів, фліпчарт, навчальні матеріали, маркери.
- *для дистанційного навчання:* комп'ютерна техніка та програмне забезпечення для проведення онлайн-занять, доступ до швидкісного

інтернету, сайт дистанційної освіти Харківської академії неперервної освіти, навчальні матеріали.

Очікувані результати охоплюють

Знання й розуміння:

- спрямованості Державного стандарту базової середньої освіти та Державного стандарту повної загальної освіти на формування у здобувачів освіти предметних компетентностей і наскрізних умінь;
- теоретико-методологічного і загальнопедагогічного контексту компетентнісної освіти;
- сучасних освітніх ноу-хау;
- вимог до обов'язкових результатів навчання учнів української мови і літератури та рівнів сформованості їхніх компетентностей;
- розвитку психологічної стійкості.

Уміння:

- організовувати освітній процес, орієнтований на розвиток мовно-літературних компетентностей відповідно до вимог Державного стандарту базової середньої освіти та і Державного стандарту повної загальної освіти;
- добирати і використовувати сучасні та ефективні методики і технології навчання, виховання і розвитку здобувачів освіти в умовах розбудови Нової української школи;
- застосовувати освітні ноу-хау для організації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти;
- спрямовувати навчальні заняття на формування в здобувачів освіти ключових компетентностей та суспільних цінностей;
- формувати ключові мовознавчі та літературознавчі компетентності в контексті положень Державного стандарту базової середньої освіти;
- бачити можливості поступового, із наростанням обсягу й складності, навчального матеріалу, наближення школярів до здобуття загальних і конкретних навчальних результатів, передбачених Державним стандартом базової середньої освіти і Державним стандартом повної загальної освіти та прописаних у них орієнтирів для оцінювання;
- застосовувати в педагогічній діяльності стратегії формувального оцінювання.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- готовність до реалізації сучасних цілей освіти;
- дитиноцентризм, цінність особистості;
- формування умов досягнення успішного результату практичної діяльності, виховання у здобувачів освіти ціннісного ставлення до особистісних здобутків навчання;
- професійна мобільність та гнучкість.

Компетентності:

- **A2 предметно-методична** (здатність спрямовувати зміст навчання української мови і літератури на формування у здобувачів освіти суспільних цінностей, ключових та предметних компетентностей;

здатність добирати сучасні та ефективні методики і технології навчання виховання й розвитку школярів, зокрема використовувати освітні ноу-хау та цифрові інструменти в професійній діяльності; впроваджувати елементи STEM-освіти, ART-технологій і штучного інтелекту в уроки української мови і літератури; розробляти медіаосвітні вправи для проведення сучасних дистанційних уроків мови і літератури, створювати робочі зошити з літератури);

- **Г2 організаційна** (здатність організовувати різні види й форми навчальної та пізнавальної діяльності здобувачів освіти на основі модельних навчальних програм і підручників відповідно до вимог Державного стандарту базової середньої освіти, зокрема для надолуження освітніх втрат із предмета,);
- **Г3 оцінювально-аналітична** (здатність використовувати онлайн-інструменти для формувального та підсумкового оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти, фіксувати результати в е-журналах, створювати КПП за допомогою цифрових сервісів).

КУРИКУЛУМ
курсів підвищення кваліфікації
для вчителів/викладачів української мови та літератури за темою
«Освітні ноу-хау в роботі сучасного вчителя української мови і літератури»

№ з/п	Назва модуля	К-сть год / кредитів
1.	Сучасні нормативні вимоги до організації освітньої діяльності	4
2.	Концептуальні засади оновлення змісту освітньої діяльності	14
3.	Сучасні підходи до організації освітнього процесу	22
4.	Використання цифрових інструментів в професійній діяльності вчителя зарубіжної літератури	8
5.	Здійснення оцінювально-аналітичної діяльності	4
6.	Психолого-педагогічний супровід освітнього процесу	4
7.	Організаційно-підсумковий	4
	Разом год / кредитів	60 / 2

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
курсів підвищення кваліфікації
для вчителів/викладачів української мови та літератури
за темою
«Освітні ноу-хау в роботі сучасного вчителя української мови та літератури»

№ теми	Назва модуля, теми	Індекси компетентностей, що розвиваються	Кількість годин
1.	Модуль 1. Сучасні нормативні вимоги до організації освітньої діяльності		
1.1	Стратегічні цілі та методичне забезпечення навчання української мови та літератури	A2.1, Г3.2	2
1.2	Компетентності та мікрокваліфікації педагога: шляхи набуття і розвитку	Д1.1, Д1.2, Д1.3	2
Усього годин за модулем			4
2.	Модуль 2. Концептуальні засади оновлення змісту освітньої діяльності		
2.1	Обираємо модельні програми та підручники з української мови та літератури для реалізації нового змісту освіти	A2.1, A2.2, A2.3, A2.4, A2.5, A3.2, A3.3	2
2.2	STEM-освіта на уроках мовно-літературної освітньої галузі: особливості впровадження	A1.4, A2.2, A2.3, A2.4, A2.5, A3.1, A3.3, Г2.2	2
2.3	Розроблення завдань STEM-орієнтованої спрямованості з української мови та літератури	A1.4, A2.2, A2.3, A2.4, A2.5, A3.1, A3.3, Г2.2	2
2.4	Елементи АРТ-технологій на уроках української мови та літератури як засіб вільного самовираження та самопізнання	A2.4, Б2.1	2
2.5	Як змодельовати кейс-урок української мови та літератури	A 2.4.У1. A 2.4 У2, A 2.4 У 3	2
2.6	Як спроектувати урок, щоб надолужити освітні втрати із української мови та літератури	A1.1, A2.1, A.2.2, A2.4	2
2.7	Практичний інтенсив. Дієві методики компенсації прогалин у мовно-літературній освіті	A1.1, A2.1, A.2.2, A2.4	2
Усього годин за модулем			16
3.	Модуль 3. Сучасні підходи до організації освітнього процесу		
3.1	Відображення актуальних проблем у текстах сучасних українських письменників	A2.4, A2.4 У1, A2.4K1, A2.4 .32	2
3.2	Алгоритмизовані шляхи осмислення художніх текстів	A2.4 У1, A 2.4 У 2, A2.4 У3	2
3.3	Література рідного краю як основа формування національної ідентичності особистості	A2.4, A2.4 У1, A2.4K2	2
3.4	Практикум. Розроблення компетентнісно зорієнтованих завдань з літератури рідної краю	A2.4, A2.4 У1, A2.4.У 5	2

№ теми	Назва модуля, теми	Індекси компетентностей, що розвиваються	Кількість годин
3.5	Створюємо медіаосвітні вправи для уроків зарубіжної літератури: покрокова інструкція	A2.2, A2.4, A2.5, A3.1, Г2.2	2
3.6	Практичний кейс: сучасні освітні інструменти в роботі вчителя української мови та літератури	A2.2, A2.4, A.3.2, A.3.3	2
3.7	Прийоми й методи збагачення мовлення здобувачів освіти для висловлювання ними думок, почуттів і ставлень, сприяння мовленнєвій творчості здобувачів освіти	A 2.1 К 1, A 2.1 К3, A 2.2 К1	2
3.8	Способи мислення учнів як складова набутих компетентностей і результат навчання	A2.2, A2.3, A2.4, Б1.2	2
3.9	Мотивація навчальної діяльності на різних етапах уроку як засіб підвищення пізнавального інтересу учнів у контексті подолання освітніх втрат	A2.2, A2.3, A2.4, Б.1.3	2
3.10	Робочі зошити з української літератури як інструмент для покращення якості навчання	A 2.4 В1, A 2.2 В1, A 2.2 В2	2
3.11	Методична майстерня. Розроблення змістового наповнення робочих зошитів з української літератури	A 2.4 В.2, A 2.4 В 3	2
Усього годин за модулем			20
4.	Модуль 4. Використання цифрових інструментів в професійній діяльності вчителя зарубіжної літератури		
4.1	Стрічки часу: створення та використання на уроках літератури	A2.2, A2.3, A2.4, A3.2, A3.3	2
4.2	Як урізноманітнити уроки літератури засобами ІІІ	A2.2, A2.3, A2.4, A3.2, A3.3	2
4.3	Інструменти розроблення комплексних підсумкових робіт (КПР) з української мови та літератури	A 3.1 У3 А3.133, А3.2.У1	2
4.4	Практикум. Створення КПР у Classtime	A 3.2.В1, A 3.2 У2, A 3.3 3.1	2
Усього годин за модулем			8
5.	Модуль 5. Здійснення оцінювально-аналітичної діяльності		
5.1	Оцінювання навчальних досягнень учнів: нові вимоги та функції	Г3.1, Г3.2, Г3.3	2
5.2	Як здійснити оцінювання усної взаємодії на уроках української мови та літератури	Г3.1, Г3.2, Г3.3	2
Усього годин за модулем			4
6.	МОДУЛЬ 6. Психолого-педагогічний супровід освітнього процесу		
6.1	Психосоціальна підтримка учасників освітнього процесу в умовах сьогодення	Б1.1, Б1.2, Б1.3, Б1.4, В1.3, В3.1	2
6.2	Розробка та реалізація індивідуальної освітньої траєкторії учнів з ООП відповідно до рівнів підтримки	Б1.1, Б3.2, Б3.3, В1.2, В1.3	2

№ теми	Назва модуля, теми	Індекси компетентностей, що розвиваються	Кількість годин
<i>Усього годин за модулем</i>			4
7.	Модуль 7. Організаційно-підсумковий		
7.1	Настановне заняття. Вхідне опитування		2
7.2	Конференція з обміну досвідом. Підсумкове тестування		2
<i>Усього годин за модулем</i>			4
<i>Разом годин / кредитів за освітньою програмою</i>			60 / 2

Рекомендовані джерела

- 10 найкращих інструментів штучного інтелекту для вчителів для покращення освіти у 2024 році URL: <https://undetectable.ai/blog/uk/ai-%D1%96%D0%BD%D1%81%D1%82%D1%80%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B8-%D0%B4%D0%BB%D1%8F-%D0%B2%D1%87%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%96%D0%B2/>
- 7 освітніх трендів 2024 року. URL: https://znayshov.com/News/Details/7_osvitnikh_trendiv_2024_roku#google_vignette
- <http://osvita.ua/> – сайт Освіта.ua
- <http://ukclib.com> – електронна бібліотека української літератури (зарубіжна література)
- <http://www.4uth.gov.ua> – Державна бібліотека України для юнацтва.
- <https://edu-post-diploma.kharkov.ua/> – сайт КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»
- <https://e-learning.theewc.org> – платформа Європейського центру ім. Вергеланда. Програма «Демократична школа»
- <https://medialiteracy.org.ua/> – Портал медіаграмотності
- <https://mon.gov.ua/ua> – Міністерство освіти і науки України
- <https://nus.org.ua/> – сайт «Нова українська школа»
- <https://toolbox.medialiteracy.org.ua/> – Тулбокс уроків медіаграмотності з прикладами уроків, кейсами, вправами і завданнями в рамках навчальних дисциплін
- <https://www.facebook.com/nus.org.ua/> – Фейсбук сайту «Нова українська школа»
- <https://www.facebook.com/osvita.ua> – Фейсбук сайту Освіта.ua
- <https://www.facebook.com/UAMON/> – Фейсбук сторінка МОН
- STEM-освіта. Електронний ресурс: <https://imzo.gov.ua/stem-osvita/>
- Багалій Д.І. Історія Слобідської України /Передмова В.В. Кравченка. – Х.: Дельта, 1993. – 256с.
- Баррі Пітер. Вступ до теорії: літературознавство і культурологія. Київ. Смолоскіп. 2009.

18. Вебінар: Як і для чого використовувати штучний інтелект на уроках літератури. URL: <https://naurok.com.ua/webinar/yak-i-dlya-chogo-vikoristovuvati-shtuchniy-intelekt-na-urokah-literaturi>
19. Використання штучного інтелекту в мовно-літературній освітній галузі URL: <https://www.youtube.com/watch?v=sC9boeNdE3A>
20. Воробей П. А. Інноваційні методи навчання: кейс-технології та проєктний підхід / П. А. Воробей. — Львів: Світ, 2021. — 288 с.
21. Головін М. І. Сучасні педагогічні технології: навчальний посібник / М. І. Головін. — Київ: Либідь, 2020. — 320 с
22. Гром'як Р.Т., Ковалів Ю.І. та ін. Літературознавчий словник-довідник. Київ. ВЦ «Академія». 1997. [Серія «Notabene»].
23. Державний стандарт базової середньої освіти, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text>
24. Державний стандарт базової середньої освіти. Постанова КМУ № 898 від 30.09.2020 р. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886/
25. Джерело педагогічних інновацій. Інклюзивна освіта: досвід, ресурси, проблеми. Науково-методичний журнал. — Випуск №1 (17). — Харків : Харківська академія неперервної освіти, 2017. — 228 с.
26. Дорожня карта з регулювання штучного інтелекту в Україні URL: https://cms.thedigital.gov.ua/storage/uploads/files/page/community/docs/Дорожня_к_арта_з_регулювання_ШІ_в_Україні_compressed.pdf
27. Дячок С.О. (2017) Упровадження елементів STEM- (STEAM- чи STREAM-) освіти на уроках зарубіжної літератури через проєктно-дослідницьку діяльність. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/722372/1/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F%20%D0%94%D1%8F%D1%87%D0%BE%D0%BA%20STEM.pdf>
28. Жадановський С. Використання методу арт-терапії на уроках української літератури. URL: <https://genezum.org/library/vykorystannya-metodu-art-terapii-na-urokah-ukrainskoi-literatury>
29. Зарубіжна література. Підручник для 7 класу закладів загальної середньої освіти (авт. Ніколенко О. М., Мацевко-Бекерська Л. В., Рудніцька Н. П., Ковальова Л. Л., Туряниця В. Г., Базильська Н. М., Гвоздікова О. В., Лебедь Д. О.) URL: <https://lib.imzo.gov.ua/konkursniy-vdbr-pdruchnikv-dlya-7-klasu/movno-literaturna-osvtnya-galuz/zarubzhna-literatura/zarubzhna-literatura-pdruchnik-dlya-7-klasu-zakladv-zagalno-seredno-osvti-avt-nikolenko-o-m-matsevko-bekerska-l-v-rudntska-n-p-kovalova-l-l-turyanitsya-v-g-bazilska-n-m-gvozdikova-o-v-lebed-d-o/>
30. Ідеї застосування ШІ на уроках української мови та літератури URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Wq4X3RexRek>
31. Інклюзивна освіта. Підтримка розмаїття у класі: практ. посіб. / Тім Лорман, Джоан Деппелер, Девід Харві; пер. з англ. — К.: СПД-ФО Парашин І.С., 2010. — 296 с. URL: <http://www.ussf.kiev.ua/ieeditions/37/>

32. Інструктивно-методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів / інтегрованих курсів у закладах загальної середньої освіти у 2024/2025 н.р. № 1.1/15776-24 від 30.08.2024. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/uploads/public/66d/ffe/c4c/66dffec4c92d2958213439.pdf>
33. Інструктивно-методичні рекомендації щодо запровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах загальної середньої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/news/2024/05/21/Instruktyvno.metodychni.rekomendatsiyi.shchodo.SHI.v.ZZSO-22.05.2024.pdf>
34. Інтеграція штучного інтелекту у мовно-літературну освітню галузь URL: <https://www.youtube.com/watch?v=ZqImwwEx1Fw>
35. Ісаєва О. Формування учня-читача-інтерпретатора – соціальне замовлення, що стоїть перед сучасною українською школою URL: <http://www.ozonlit.in.ua/formuvannya-uchnya-chytacha-interpretatora-sotsialnezamovlennya-scho-stojit-pered-suchasnoyu-ukrajinskoji-shkoloyu>
36. Йовко О.М. Steam-освіта на уроках української // Управління освіти, молоді та спорту Смілянської міської ради / 01. Лютий. 2021. URL: <http://surl.li/djilf>
37. Кабан Л.В. Формувальне оцінювання навчальних досягнень учнів у новій українській школі. URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=4471
38. Кашуба Є. Біоадекватна технологія розвитку творчого мислення // Відкритий урок. – 2011. – № 6. – С. 23–26.
39. Ковалів Ю.І. Літературознавча енциклопедія: у 2-х томах. Київ. ВЦ «Академія», 2007.
40. Коваль О. Яку роботу вчителя може виконати ChatGPT: робимо ШІ своїм асистентом URL: <https://osvitoria.media/experience/yaku-robotu-vchytelya-mozhe-vykonaty-chatgpt-robymo-shi-svoyim-asystentom/>
41. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=249613934>.
42. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні (затверджена Постановою Міністерства освіти і науки України 20 грудня 2000 р.). URL: <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html>.
43. Концепція розвитку штучного інтелекту в Україні URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-p#Text>
44. Марченко Ірина Впровадження STEM-освіти в закладах загальної середньої освіти: реалії і перспективи. URL: file:///C:/Users/User/Downloads/mv_58-431-443.pdf
45. Марченко Ірина, Дуняшенко Наталія Особливості STEM-уроку в закладах загальної середньої освіти. URL: file:///C:/Users/User/Downloads/nmv_59-324-338.pdf
46. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах. – К., 2000. – С. 239.

47. Методичний путівник Нової української школи: мовно-літературна освітня галузь: збірник науково-практичних матеріалів / Т. Байдаченко, С. Гарна, О. Головіна, Т. Попова, І. Ціко, І. Шингоф, В. Щербатюк та ін. ; за заг. ред. І. Ціка. – Краматорськ : Відділ інформаційно-видавничої діяльності, 2021. – 215 с.
48. Мірошніченко Л. Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах: підручник / Леся Федорівна Мірошніченко. – К., 2007. – 415 с.
49. Модельні навчальні програми для 5-9 класів нової української школи. URL:
<https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitniprogrami/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoi-ukrainskoi-shkoli-zaprovadzhuyutsyapoetapno-z-2022-roku>
50. Мокрогуз О. П., Волошенюк О. В., Дегтярьова Г. А., Старагіна І. П., Шаламов Р. В. Медіаосвіта в Державному стандарті базової середньої освіти (5–6 класи) / О. П. Мокрогуз (розділи 1, 2, 3, підрозділ 4.2), О. В. Волошенюк (розділ 1, підрозділи 4.1, 4.3), Г. А. Дегтярьова (підрозділ 4.1), І. П. Старагіна (розділ 4.1), Р. В. Шаламов (підрозділ 4.2.) / За редакцією Іванова В.Ф., Волошенюк О. В. Київ : Академія української преси, Центр вільної преси, 2022. 63 с.
51. Мотивація як фактор успіху навчальної діяльності / Харків нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди, наукова бібліотека ; уклад. : Грущенко С. І. ; вступ. ст. та бібліограф. ред. Неудачиної Т. І.; відп. ред. Коробкіна О. Г. – Харків, ХНПУ, 2019. – 40 с.
52. Найбільша мапа ШІ-інструментів для освітян: обираємо «другого пілота» для щоденної роботи. URL:
https://osvitoria.media/experience/najbilsha-mapa-shi-instrumentiv-dlya-osvityan-ob-uyayemo-drugogo-pilota-dlya-shhodennoyi-roboty/?fbclid=IwAR3htcVbVkoUjWM B9a7MUyvgKE8NeutmET4aWb7WXWPHkDK-wqlZjffmrcg_aem_AW6XV1FTnZ 1yEpalHvbqrn2wggq3aVUu6LDBapvGdnF7wuTd074zQXP01xPt0ajXWtD_bPUbe-o RKD91ow4fwOuPW
53. Наказ МОН від 02.08.2024 №1093 «Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання». URL:
<https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-rekomendatsii-shchodo-otsiniuvannia-rezultativ-navchannia>
54. Ніколенко О.М. Вивчення зарубіжної літератури. 7 клас. – Харків, 2002. – С. 177-192.
55. Ніколенко О.М., Мацапура В.І. Літературні епохи, напрями, течії. Київ. Педагогічна преса. 2004.
56. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. 2017. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>.
57. Нові освітні тренди, які можуть підвищити інтерес та включеність учнів у навчальний процес. URL: https://znayshov.com/News/Details/novi_osvitni_trendy_Yaki_mozhut_pidvyshchyty_interes_ta_vkliuchenist_uchniv_u_navchalnyi_protses

58. Освітній серіал «Штучний інтелект» URL: <https://osvita.diia.gov.ua/courses/artificial-intelligence>
59. Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти. Наказ МОН України «Деякі питання організації дистанційного навчання» №1115 від 20.09.2020.
60. Постанова Кабінету Міністрів України про «Порядок підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» від 21.08.2019 року № 800 (зі змінами 27.12.2019 р.).
61. Про затвердження Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти (наказ МОЗ України від 25.09.2020 № 2205). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0563-16/page>.
62. Програма великої трансформації «Освіта 4.0: український світанок» URL: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/news/2022/12/10/Osvita-4.0.ukrayinsky_u.svitanok.pdf
63. Професійний стандарт вчителя (Реєстр професійних стандартів на сайті МОН України; дата внесення – 24.12.2020). URL: file:///C:/Users/Оксана/Downloads/Наказ_2736.pdf.
64. Психосоціальна підтримка учасників освітнього процесу. Навчально-методичний посібник. / Андрєєнкова В. Л., Войцях Т. В., Гриців І. П., Мельничук В. О., Сабліна Н. О., Флярковська О. В., Харківська Т. А. – Київ, 2023. – 149 с.
65. Свентозельська О.М. Застосування арт-терапії на уроках зарубіжної літератури. URL: <https://vseosvita.ua/library/zastosuvanna-art-terapii-na-urokah-zarubiznoi-literaturi-476201.html>
66. Сергійчук О.П. Впровадження Концепції STEM-освіти вчителем-філологом //сайт / Всеосвіта URL: <http://surl.li/djily>
67. Степанов О.М. Педагогічна психологія: навч. посібник. – К.: ВЦ «Академія», 2011. – 416 с. (Серія «Альма-матер»)
68. Типова освітня програма для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-tipovoyi-osvitnoyi-programi-dlya-5-9-klasiv-zagalnoyi-serednoyi-osviti>.
69. Токарева, Н. М. Гуманізація освітнього простору як передумова успішної соціалізації школярів. Варіативність соціалізації особистості в умовах сучасного інформаційного суспільства: монографія / авт. колектив : Н.М. Токарева, А.В. Шамне, О.О. Халік [та ін.]; ред. Н. М. Токаревої. Київ, ТОВ НВП «Інтерсервіс», 2017. С.108–119.
70. Ушкалов Л. Ловитва невловного птаха: життя Григорія Сковороди. — К. : Дух і Літера, 2017. — 368 с. (Серія «Постаті культури»)
71. Формувальне оцінювання: приклади форм, які заповнюють фінські вчителі, діти та їхні батьки. URL: <https://nus.org.ua/articles/formuvalnogo-otsinyuvannya-pryklady-form-yaki-zapovnyuyut-uchyteli-dity-ta-yihni-batky/>
72. Художній текст: аспекти вивчення (збірник матеріалів). – Житомир, 1997. – С. 60.

73. Чи стане ШІ таким самим інструментом, як калькулятор? URL: https://osvitoria.media/experience/chy-stane-shi-takym-samym-instrumentom-yak-kalkulyator/?fbclid=IwAR02lAX4ixRXOIBV4bcLqZcn-NEIJd_Rh2EqQ_glixjsajZyL7oVxlmVWQA_aem_ASkWWPNcorE5hgow7tpkPrITalkg13DdskDW6Rj2Y5cm0igkE0UgANojyxnMG2iJRq23XlzeL7OmLGaDONAT3DtS
74. Шарова Тетяна, Шаров Сергій, Кременський Борис Освітні ресурси для організації STEAM-навчання. URL: <http://www.tsatu.edu.ua/kn/wp-content/uploads/sites/16/stranycy-yz-16563-9071-pb.pdf>
75. Шацька Н. Використання елементів STEM-освіти у мовно-літературній галузі // Електронний збірник наукових праць Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, вип. №3(50)/2022 / Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «STEM-Освіта: досвід, виклики, ідеї та рішення» (20-21 жовтня 2022 року, м. Запоріжжя) URL: <https://drive.google.com/file/d/1y6bHmq9s08je-REbCBYNmbcmZkrhSOvU/view>
76. Шевченко Н.В. Зарубіжна література. Практичний довідник. Харків. Весна. 2009.
77. Штучний інтелект URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A8%D1%82%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D1%96%D0%BD%D1%82%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%82
78. Штучний інтелект у науці та освіті (AISE 2024). Artificial intelligence in science and education: зб. матеріалів міжнар. наук. конф. (Київ, 1–2 березня 2024 р.) / [упоряд: А. Яцишин, В. Матусевич, В. Коваленко]. Київ: УкрІНТЕІ, 2024. 600 с.
79. Я (практикую) СЕЕН. Рекомендації для здійснення формувального оцінювання навчальних досягнень учнівства із СЕЕН. URL: <https://drive.google.com/file/d/1D9pQIxF9aa5e2xeEblgA2He5toXiSedo/view>
80. Ягнич Мар'яна STEM-освіта на уроках української мови у 5-6 класах Нової української школи. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/25907/1/Yahnych.pdf>
81. Як підтримати та заспокоїти дитину під час війни. URL: <https://eo.gov.ua/yak-pidtrymaty-ta-zaspokoity-dytynu-pid-chas-viyny/2022/02/28/>
82. Як проводити корекційно-розвиткові заняття для дітей з особливими освітніми потребами з числа тимчасово переміщених? URL: <https://sqe.gov.ua/korekciyno-rozvitkovi-zanyattya-dlya-di/>